

«Евровін», «Алеф», «Kvint» та інші молдавські вина займають близько 25-28% у структурі товарообігу київського роздробу.

Розширився в минулому році і асортимент грузинських вин. Стандартну пропозицію супер-маркетів сьогодні включає Teliani Valley, Askaneli Brothers, Liahvi Marani, Tbilvino, Vaziani, Kartuli vazu, «Галісман», «Старий Тбілісі», «Тамада». Частка грузинських вин в роздрібі столиці становить 16-18 %.

Слідом за презентацією українському споживачеві традиційних європейських грантів, імпортери захопилися продукцією таких екзотичних куточків як ПАР, Чилі, Австралія, США (вина Нового Світу зараз переживають бум популярності у всьому світі). Популярними залишаються вина Франції, а сезон літа 2003 відзначився великою кількістю італійської продукції (Тоскана, П'ємонт, Сицилія та ін.). Зрозуміло основна ставка для реалізації цього виду продукції - не роздрібна мережа, а ресторани заклади. Саме в них активно проходять «Тижні вина» і, за словами власників, ефект від їх проведення

позитивний. У всякому разі, прошарок справжніх цінителів, що відрізняють, наприклад, Тоскану від Бургундії, вже з'явився.

У той же час ряд імпортних зразків став цілком "демократичним" і доступним за ціною: наприклад, німецькі вина або серія Voyage du Vin (французька, італійська і чилійська), так що вибір досить багатий для різного цінового сегмента [3].

Висновки. За оцінкою економічних експертів, ринок виноробної галузі продовжує поступово розвиватися. Незважаючи на велику кількість імпоротної продукції, вітчизняні виробники продовжують відстоювати свої позиції на ринку, не дозволяючи імпортерам витіснити їх з будь-якого цінового сегмента.

Український ринок вина повний продукцією будь-якого цінового сегменту, як дорогою продукцією, так і більш доступною. Це дозволяє споживачеві віддавати переваги вітчизняним виробникам, оскільки якість продукції не поступається зарубіжним виробникам, а, навпаки, випереджає.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Гаркуша О. М. Проблеми розвитку виноградарсько-виноробного підкомплексу України [Текст] / О. М. Гаркуша // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 3–5.
2. Государственный комитет статистики Украины [Электронный ресурс] – Режим доступа : www.ukrstat.gov.ua
3. Сидоренко О. Економіка виноградно-виноробного господарства в ринкових умовах України [Текст] / О. Сидоренко, І. Матчина, А. Бузні. - Миколаїв: Видавництво МДАУ, 2006. – 312 с.

УДК 658.155.4; 657.412.1

СТУПНИЦЬКА Т. М., канд. екон. наук, доцент, КОМПАНИЄЦЬ Т. І., магістр
Одеська національна академія харчових технологій

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДІВ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІВ

В статті проаналізовані основні методики формування резерву сумнівних боргів, запропоновані в П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Виявлено певні позитивні та негативні сторони кожного з методів.

Ключові слова: резерв сумнівних боргів, коефіцієнт сумнівності, метод абсолютної суми сумнівної заборгованості, метод з застосуванням коефіцієнту сумнівності, фактично списана дебіторська заборгованість.

The paper analyzes the main methods of provision for doubtful debts in the proposed P(S) 10 "Accounts receivable". There are some positive and negative aspects of each method in the article.

Keywords: bad debt reserve, rate uncertainty, absolute amount of doubtful debts method, use factor of uncertainty method, actually written off receivables.

Вступ. Згідно до вимог П(С)БО 10, створення резерву сумнівної заборгованості є не правом, а зобов'язанням підприємства, на яке поширюється дія даного стандарту (а до таких відносяться всі підприємства, за винятком бюджетних). Підприємство самостійно в обліковій політиці вибирає методику нарахування резерву сумнівних боргів. Виходячи з цього, до питання створення резерву необхідно відноситись досить серйозно.

Дослідженням цієї проблеми займалися низка українських вчених - Ф. Бутинець, І. Губина, О. Кушина, О. Леснікова, К. Єрохін, О. Короп, С. Голов, В.І. Кравченко, Л.Г. Ямборко, М.Д. Білик, В.М. Костюченко, А.П. Шаповалова, О.С. Федорченко. Аналіз даних робіт показав, що недостатньо уваги приділяється аналізу методик розрахунку резерву сумнівних боргів, а автори розглядають, в основному, лише приклади застосування перелічених в П(С)БО

10 методик на прикладах, не уділяючи достатньої уваги позитивним та негативним моментам.

Постановка завдання. Метою даного дослідження є аналіз існуючих методик формування резерву сумнівних боргів, визначення позитивних та негативних моментів їх застосування.

Для досягнення даної мети проаналізовані окремі Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, листи та накази Міністерства фінансів України, економічна наукова та навчальна література.

Результати. Резерв сумнівних боргів розраховується лише для тієї частини дебіторської заборгованості, щодо якої виконуються одночасно такі умови:

- заборгованість є **фінансовим активом**, тобто виникла внаслідок звичайної господарської діяльності (до цієї категорії не входять набута заборгованість і заборгованість, призначена для продажу);

- заборгованість є **поточною дебіторською заборгованістю**. Для довгострокової заборгованості резерв не розраховується, це впливає з форми балансу, в якій рядок 162 «Резерв сумнівних боргів» зменшує суму рядка 160 «Чиста реалізаційна вартість» дебіторської заборгованості, яка включається до складу оборотних активів у розділі 2 активу балансу, тоді як сума довгострокової дебіторської заборгованості відображається у першому розділі активу в рядку 050;

- заборгованість **не віднесена до безнадійної** [7].

В П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість» питанню резерву сумнівних боргів присвячені пункти 7-11 та додатки до П(С)БО.

Наказом Міністерства фінансів України від 19.12.2006 р. № 1213 внесені зміни до ряду нормативних актів з бухгалтерського обліку. Зокрема, змінені норми п. 8 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», що стосуються порядку визначення резерву сумнівних боргів у бухгалтерському обліку.

На сьогоднішній день П(С)БО 10 виділяє два методи визначення величини резерву сумнівних боргів:

- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;

- застосування коефіцієнту сумнівності.

Беручи до уваги додатки П(С)БО 10, коефіцієнт сумнівності розраховується з допомогою трьох способів:

- 1) з використанням середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду (приклад 1 додатку до П(С)БО 10);
- 2) на основі класифікації дебіторської заборгованості по строкам непогашення (приклад 2 додатку до П(С)БО);

- 3) у вигляді питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході (приклад 3 додатку до П(С)БО 10).

Метод абсолютної суми сумнівної заборгованості.

Даний метод є найпростішим в розрахунках, оскільки не потребує застосування будь-яких коефіцієнтів та статистичних даних. Розмір резерву визначається в сумі заборгованості тих дебіторів, платоспроможність яких викликає сумніви. Наприклад, підприємству стає відомо, що судом порушена справа про банкрутство дебітора. Заборгованість такого дебітора визнається сумнівним боргом, і на суму цієї заборгованості створюється резерв. Даний метод з легкістю можуть використовувати підприємства з невеликою кількістю дебіторів, тобто, коли за діяльністю боржників пильно стежать. Цей метод зручний, якщо підприємство має справу з декількома великими дебіторами, заборгованість кожного з яких представляє собою істотну суму – більше 5% від валюти балансу [3].

Однак при цьому необхідно дуже пильно стежити не лише за інформацією про банкрутство підприємства, а й про його платоспроможність. При великій кількості дебіторів або на великих підприємствах дана інформація може «вислизнути» з уваги. О. Кушина вважає, що даний метод неприйнятний тому що, «якщо дебіторів у підприємства дуже багато, він втрачає свою привабливість, оскільки його реалізація стає досить трудомісткою» [4]. Крім того, процедуру формування резерву саме цим методом не встановлено й існують неврегульовані питання щодо створення статті резерву на початок звітного року та подальшого її коригування.

Метод коефіцієнту сумнівності.

Даний метод ґрунтується на формуванні резерву сумнівних боргів з використанням розрахункового показника – коефіцієнта сумнівності. Даний метод більш врегульований П(С)БО, оскільки в його тексті присутні формули розрахунку коефіцієнта сумнівності. Для використання даного методу не має значення кількість дебіторів. Проте він є більш працездатним, ніж метод абсолютної суми сумнівної заборгованості, адже потребує проведення певних розрахунків та інформаційний пакет даних за декілька періодів. Як зазначалося вище, коефіцієнт сумнівності можна розраховувати з допомогою різних способів. Проаналізуємо кожен з них окремо.

1. Визначення коефіцієнту сумнівності з використанням середньої дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду. Період використання даних обирається підприємством самостійно в границях року (при наявності інформації для більш точного розрахунку можна використовувати широкий проміжок часу, при

відсутності – користуємося інформацією за декілька попередніх місяців). До цього нас спонукає додаток 1 до П(С)БО 10. В П(С)БО 10 запропоновано виділення 3 груп за строками непогашення дебіторської заборгованості, проте це не є установленою нормою. Підприємство на свій погляд може збільшити або зменшити кількість груп. Збільшення призведе до більшої точності і конкретизації результатів, але й збільшить кількість необхідних розрахунків. Зменшення періодів призведе до оберненого ефекту. При цьому Федорченко О.Є. радить «не подрібнювати» кількість періодів [3], хоча розбивка на менші періоди дасть більш точні й інформативні дані. Проте, оскільки в формі 5 використовується саме виділення 3 груп, найчастіше такий поділ й використовується.

Оскільки метод використовує дані попередніх періодів, то отриманий розрахунковий результат може дещо не відповідати ситуації в майбутньому. Тому необхідно буде постійно на протязі звітного періоду коригувати величину резерву. Спосіб не орієнтований на резервування дебіторської заборгованості певного виду. Застосовувати даний спосіб доцільно, коли період погашення дебіторської заборгованості коливається в границях року.

2. Якщо період погашення дебіторської заборгованості більше року, то краще використовувати *спосіб розрахунку коефіцієнта сумнівності на основі класифікації дебіторської заборгованості по строкам непогашення*. В деяких моментах він схожий на попередній. Даний спосіб охоплює дещо більший період для розрахунку коефіцієнта (періодичність розраховується в роках). Він дещо розширює і узагальнює розрахунковий результат, оскільки база розрахунку «страждає» від інфляційних коливань. Відмінністю також є те, що розрахована сума донараховується до суми існуючого резерву.

3. *Розрахунок коефіцієнту сумнівності у вигляді питомої ваги безнадійних боргів у чистому*

доході. Підприємство самостійно вибирає період для розрахунків (в прикладі 3 додатку до П(С)БО запропоновано використовувати 3 роки). Цей спосіб дозволяє оцінити, скільки сумнівних боргів поточного періоду можуть стати безнадійними, і ця оцінка додається до оцінок, отриманих для минулих періодів. Для розрахунку можуть використовуватись лише дані звітності попередніх періодів, що спрощує пошук інформації для розрахунків, на відміну від попередніх способів.

Методика розрахунку даного методу представлена лише в додатках до П(С)БО 10, тому через невнормованість у підприємства можуть виникнути складнощі в розрахунках з допомогою цього способу. Такий спосіб розрахунку дещо відокремлює взаємозалежність між сумою дебіторської заборгованості і сумою сумнівної заборгованості й дає більш узагальнену величину. Через не прив'язаність суми безнадійної дебіторської заборгованості до загальної суми існуючої дебіторської заборгованості може виникнути ситуація, коли резерв перевищуватиме первісну вартість дебіторської заборгованості, а це, згідно з П(С)БО 10, неприпустимо.

Висновки. В результаті проведеного дослідження слід відмітити, що на сьогоднішній день в П(С)БО 10 відмічено декілька варіантів методики розрахунку резерву сумнівних боргів: абсолютної суми сумнівної заборгованості; коефіцієнту сумнівності (базується на застосуванні 3 способів). Кожен з них має свої особливості розрахунку.

Узагальнюючим негативним моментом всіх методик є нормативна неврегульованість. Проте для підприємств в цьому випадку існує певна свобода в розрахунку величини резерву сумнівних боргів.

В результаті кожне підприємство підбирає методику виключно індивідуально, керуючись кількістю дебіторів, наявністю необхідної інформації, управлінською політикою. При цьому необхідно закріпити її в Наказі про облікову політику підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Наказ Міністерства фінансів України від 19.12.2006 р. № 1213 (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1364-06>
2. П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». – Бухгалтерія. – 2005. - № 29(652). С. 56-59.
3. Губіна І. Резерв сумнівних боргів: створення та використання [Текст] / І. Губіна // Бухгалтерія. Право. Податки. Консультації. – 2007. – № 48. – 68 с.
4. Кушина О. Резерв сумнівних боргів: суто бухгалтерський інструмент [Текст] / О. Кушина // Збірник систематизованого законодавства. - 2010. - № 9. - С. 155-159.
5. Леснікова О. Створення та облік резерву сумнівних боргів. / О. Леснікова / Режим доступу : <http://www.dtk.com.ua/show/3cid01922.html>
6. Федорченко О. Є. Удосконалення створення і обліку резерву сумнівних боргів [Текст] / О. Є. Федорченко // Економічні науки. Вип. 21. Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpchdu/2008_21_1/articles/Finansi/27_Fedorchenko.pdf
7. Єрохін К. Формування і відображення резерву сумнівних боргів в бухгалтерському обліку / К. Єрохін / – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DG090615.html

